

LA FE EN EL COR DE LA INJUSTÍCIA

Josep Ricart - Manolo Fortuny
Francesc Vinyes - Ramir Pàmpols

Invitació (Josep Ricart)

Àfrica i el Picarral (Manolo Fortuny)

Un any i mig de la vida d'en Sisco (Francesc Vinyes)

L'irrenunciable cristià, d'un capellà obrer, dia a dia (Ramir Pàmpols)

INVITACIÓ (més que no pas introducció)

Josep Ricart

La lectura apassionant i apassionada d'aquests testimonis (l'amant sembla un boig pel qui no estima, deia sant Agustí) -tot i ser ben diversos, ja que són personals- ens acosten a la realitat molt millor que qualsevol reflexió teòrica. Per això, aquest quadern completa el que fou publicat en la mateixa col·lecció, núm. 17, *Capellans obrers entre l'Església i el Regne*.

Els tres itineraris personals -Manolo, Sisco i Ramir- conflueixen en uns trets comuns que són com el substrat més fons del seu testimoniatge de fe dins el món obrer. Un món que, malgrat travessar pregoneres transformacions degudes a les noves tecnologies, ens interpel·la com a persones i com a creients, amb una pregunta com la que els treballadors d'*Euskalduna*, en una lluita recent, escriviren en el sostre de les immenses naus desertes: "¿DONDE ESTAS JUSTICIA?". No, el post-modernisme no ens ha donat encara la resposta.

1) *El primer tret comú és l'encarnació* o -en paraules d'en Sisco- "la trobada en la carn" dels petits i senzills, la gent "que som amics, que ens coneixem i ens estimem". Es el substrat humà on "fas peu", indispensable i condicionant perquè "el que penses està molt condicionat per la situació que vius" (¿no era Engels qui deia que no es pensa igual des d'un palau que des d'una cabana?).

Encarnació que és alhora misteri: "Tinc necessitat de creure que de tot això -sortir del treball, anar a comprar, rentar plats, fer sopar, netejar, dormir...- en sortirà quelcom i per això ens ho juguem tot..."

Aquest "anorreament" que en Manolo viu encara més intensament en la seva experiència africana del Txad, amb el despullament necessari de la cultura europea, el col·loca en una "perplexitat continua" que permet alhora que hom s'adoni de la "permanència de les dimensions fonamentals de l'ésser humà, davant les necessitats existencials fonamentals, en temps, llengües i mitjans tan diferents".

I és només mitjançant aquest "procés d'inculturació a una nova forma de vida" com s'assoleix -amb paraules d'en Ramir: "l'irrenunciable humà"-.

Tanmateix -detecta amb lucidesa Manolo- "l'excessiva consciència de realisme et fa ser escèptic davant tota iniciativa mínimament utòpica". Però, malgrat tot, ens confessa que "sento un agraïment profund davant la vida i davant les persones que, d'una manera conscient o inconscient, han estat mestres espirituals per a mi".

2) El segon tret comú n'és la conseqüència: el compromís en la lluita. "Entenc per lluita -defineix en Ramir- un "rearmament interior", una acumulació de forces morals i espirituals, conviccions i sentiments que han de fer possible un nou i potser diferent protagonisme dels treballadors en la transformació de les estructures socials". Es tracta, doncs, d'una concepció dinàmica i dinamitzadora, gens decantada a idealitzar un passat (la resistència contra la dictadura franquista, per exemple), sinó més aviat mirant el futur.

Tot i amb això, hi ha uns elements indispensables per a la lluita que enumera també en Ramir -més sistemàtic que els altres- i són:

a) convicció del valor immens de la memòria històrica de la classe obrera,

- b) l'esperança del sorgiment d'una sensibilitat ètica renovada, a partir de la duresa de les noves formes d'explotació,
- c) un sentiment agut i a la vegada contradictori -a causa d'antigues doctrines- de recerca de solidaritats noves i urgents,
- d) un desig de recerca activa de solucions.

No es tracta, cal repetir-ho, d'idealitzar cap realitat humana, ambigua per essència, com ho reconeix en Sisco: "Tomo a reviure aquí aquella experiència de la primera de la meua estada a Barcelona, corregida i augmentada. El llenguatge, les paraules buides, els plans de lluita, el nosaltres i el vosaltres, els cristians socialistes meravellats del seu aclariment ideològic, el complex d'inferioritat en plantejaments estratègics, l'eficàcia, el si serveix o no serveix, l'estructura, més estructura... què he de fer?"

Ser-hi, continuar -ens dirà en Manolo- "en el clàssic procés d'espurna utòpica inicial, encarnació i recerca de maneres concretes de realitzar-la i, després, etapa final d'estabilització en aquest mode de presència".

3) El tercer tret comú és la nova espiritualitat que es va configurant. Un espiritualitat "problematitzada en els problemes dels homes, però alhora plena de dinamisme callat, de confiança alliberadora", ens confiarà en Sisco.

"L'espiritualitat de la lluita -continua- no és l'espiritualitat d'un programa d'acció 'per a militants'; és contemplació".

La intenta definir així: "No sé ben bé com dir-ho, però tinc una mena d'experiència (com diuen els vells de l'HOAC) de participar en la construcció del "Regne" (...) Amb tot, la contemplació no la redueixo a l'oració, encara que l'oració sigui indispensable, un moment intens de la vida de la fe. També la lligo a la força de la fe per donar llum nova a la història. La contemplació seria tenir una experiència de Déu en totes les dimensions de la nostra vida. La capacitat de trobar Jesús al nostre costat mitjançant una fe, de tot el que som, de la nostra pobresa compartida, de la nostra lluita concreta allí on ens 'toca' viure (...) Així, partint del concret, d'aquesta experiència inexplicable i de la gent amb què hi faig el camí, veig que la contemplació és la font del compromís revolucionari cristià". I afegeix: "M'estic convertint al Déu de la trobada contemplativa". "El cristianisme realitza la síntesi del polític i el contemplatiu superant, així, la falsa antinòmia entre el religiós-contemplatiu i el militant-compromès. És difícil, però necessària, per als que -pobres de nosaltres!- ens sentim cridats a l'alliberament dels pobres. Jo m'apunto al grup dels militantscontemplatius, per dir-ho d'alguna manera".

"El meu Déu -ens dirà en Manolo en la seva experiència africana més abismal- semblava voler enfonsar-se en el silenci (...) i, a mesura que vaig anar entrant en la vida normal del poble de Bolí, s'anà expressant en gestos d'acollida de mans negres. El Déu de la meua pregària començà a trencar el seu silenci en frases àrabs tan simples que jo mateix les entenia".

I en Ramir -sempre més sistemàtic en el seu testimoni- afegeix l'element d'una espiritualitat de "ser-hi", de "durada": "La nostra voluntariosa fidelitat a la classe treballadora, la nostra solitud de vegades dolorosa, és potser ja una forma secular d'espiritualitat", definida en tres moments que li permeten mantenir un "reducte íntim":

- a) fidelitat a Jesús («que en el fet concret de cada dia tradueixo com a fidelitat al celibat pel Regne, en la persona de Crist»),

- b) fidelitat als companys ("com una forma secular de viure l'opció evangèlica pel món obrer"),
- c) gratuïtat ("síntesi dels anteriors, un sentiment alhora secular i creient, una actitud senzilla, potser elemental, d'encaixar la vida obrera, aparentment estèril i quasi sense sentit en determinades situacions límit, provocadora fins i tot d'escàndol "religiós". No crec que es tracti d'una resposta alienada al desencís dels darrers anys, sinó de l'acceptació de la mateixa condició humana"). I, al final, ens diu: "la referència cristiana d'aquest sentiment apunta tímidament cap a la mort de Jesús".

Aquesta nova espiritualitat que la vida els va descobrint s'arrela en la trobada de Jesús, que supera l'experiència de qualsevol cosa que puguem fer i els nostres absoluts de lluita i compromís (...). Com veus -continua en Sisco- estic reculant el camí i torno a començar de nou. Ja no sé què és la fe ni la caritat. Simplement m'aferro a Jesús de Natzaret i al món dels pobres, els que tinc al meu costat, i d'això en faig els meus absoluts. (...) Només podem ser capaços de comunicar la mica d'alegria que portem a dintre. L'alegria de sentir-te amic de Jesús i germà de tots els que estimem, els pobres, la nostra classe (...). Tan sols resta Crist i la seva pobresa alliberadora. A partir d'aquí ja tot és gràcia", conclou com Bernanos al "Diari d'un rector de poble".

És la mateixa dimensió que en Manolo descriu així: «Continuo experimentant en el fons de la meva persona aquella exigència de sentit que ha qüestionat tantes coses en la meva vida i que possibilita la meva pregària des del desig del seguiment de Jesús".

4) El *darrer tret* comú ens assenyala el destí d'aquesta presència: *la missió d'evangelitzar i fer néixer un signe d'Església*. Una eclesiogènesi sempre inacabada i amb dolors d'infantament perquè apunta a la fi: "El que em dóna més maldecaps és ser signe de quelcom per a nosaltres tan concret com la manifestació inconcreta d'aquest Esperit empipador, d'aquesta Església dels pobres, tan plena de l'Esperit i tan buida de gent. Vaja, que el que més em costa és de creure-m'ho, encara que hi tingui fe (...). Tot això em fa pensar que l'esperança de l'Església no és ni en els bisbes ni en els capellans, amb tot el seu dinamisme o el seu gran silenci, sinó en l'Evangeli viscut pels pobres, sense nosaltres, malgrat nosaltres, de vegades..."

Arribats a aquest darrer punt, els testimonis són concordants en destacar la dificultat de la "missió". "De vegades em dic a mi mateix -parla en Ramir- si, malgrat que sembli contradictori o redundant, només sóc capaç d'evangelitzar l'Església, i alhora oferir als companys de treball un testimoni que, en darrer terme, esdevindrà evangelitzador". I ho sistematitza en aquests continguts:

- a) la simple i quotidiana acceptació, per part dels meus companys, d'un home que s'ha identificat com a sacerdot vinculat a l'Església i a la creença en el Crist,
- b) la presència oculta d'una mena de "sobresentit" a l'interior de la lluita pels valors ètics que són a la base de l'esforç alliberador de la classe obrera,
- e) el clarobscur del capellà obrer,
- d) l'evangelització és copsada com una realitat comunitària en relació amb altres capellans obrers.

Potser el millor resum d'aquesta invitació em ve donat pel testimoni d'una religiosa cubana, Hilda, que en una trobada a Nicaragua ens comunicava la seva experiència cristiana en un ambient no-creient. Ella és d'una finesa espiritual i humana que explica el fet de ser acceptada en el treball (assistent social a un hospital psiquiàtric) i en la societat

revolucionària de Cuba. La consideren una dona extraordinària precisament perquè és cristiana. I ella no se n'amaga. Fa la vigilància revolucionària, anima el barri, es lliura a tot i a tothom. Així s'ha guanyat el respecte i admiració de la gent. "No hem de donar testimoni -ens deia- o no hem de fer les coses per donar testimoni, sinó per fidelitat a Jesús i a l'Evangelí". Després resulta que la teva vida és un testimoni. I, en una carta recent, m'explicava un canvi inesperat, per problemes familiars, que l'han obligada a anar a viure a un poble perdut a l'illa, per fer costat a la seva mare: "Treballo al Policlínic del poble com a treballadora social. Un tomb en la missió! En pastoral institucional gairebé res, però progressivament descobreixo la més bonica de les missions, que en el cor del meu poble jo sóc l'amor!".

ÁFRICA I EL PICARRAL **(experiència còsmica i obrera)**

Manolo Fortuny

(jesuïta obrer, mallorquí)

L'experiència d'arrençar-se d'un lloc i d'una manera de viure i iniciar novament un camí és una situació potser més apta que d'altres per a fer balanç, per a observar un procés una mica a distància. Els amics de "Cristianisme i Justícia" em proposen que, deixant de banda el pudor natural, despulli davant els altres la meva experiència espiritual en el període de la meua vida que transcorre entre l'any 83 i el 88. Bé, si ho creieu oportú, intentaré engreixar de nou aquella ploma africana que tanta tinta gastà durant dos anys, del 83 al 85, descrivint aquelles experiències i impactes culturals a l'altra banda del Sàhara.

Em sabia greu caure en el defecte de tota vida de sant assaonada "a posteriori". Tanmateix, és bo per a mi l'esforç d'unir allò dispers de tantes experiències que flueixen a la ment de manera poc ordenada i demanen a crits (més aviat les hi demano jo) una mica de sentit per a digerir-les millor. Ara més que mai tinc la sensació d'haver viscut diverses vides, en el clàssic procés d'espurna utòpica inicial, encarnació i recerca de maneres correctes de realitzar-la i, després, etapa final d'estabilització en aquest mode de presència. Duia quinze anys treballant en una fundició d'acer a Saragossa quan vaig aixecar arrels del meu barri per a intentar plantar-les al Sahel. Dos anys més tard, una recaiguda de ronyó m'obligà a aixecar la tenda i començar novament en el món obrer a Saragossa. Creia que ja no existien ambients fabrils com el que vaig viure més tard durant set mesos. Finalment vaig anar a parar a un taller ocupacional com a educador especialitzat i sóc allà des de novembre del 86.

Aquestes tres etapes, que em semblen dotades dels elements constitutius de tot el procés de seguiment, han tingut una relació directa amb la qualitat i quantitat de la meua vida espiritual. No ha estat la mateixa, la meua vida espiritual, a l'inici d'una etapa (en el moment de la crida) que al final de l'etapa on la vida entra en una doble possibilitat d'estabilització que seria signe positiu i que anomeno fidelitat, i una altra de signe negatiu, l'instal·lar-me.

LA MEVA EXPERIÈNCIA AFRICANA (agost de 1983)

Els quatre mil quilòmetres de sorra del desert del Sàhara recorreguts en quatre hores, en un vol d'avió amb més del 50% de companys de viatge de color, acaben de definir la situació: no es tracta d'un viatge de plaer. Aquest viatge no té tornada, si més no d'immediat. Quins són els elements que permeten certa seguretat en una circumstància d'aquesta mena? ¿És possible saltar al buit i a la vegada no experimentar penediment?

El discerniment personal

Al primer vertigen sentit anteriorment per la possibilitat d'assumir un canvi radical en la teua vida és important que li pugui seguir una cura de temps per a concloure un diagnòstic. Considero molt important la mediació temporal per a assumir una elecció. En concret: una tarda, vaig tornar a casa tocat en veu baixa, ja que cap al final d'una jornada laboral, entre sorolls de màquines moldejadores que sacsejaven i comprimien la sorra per als motlles que serien fosos l'endemà, va entrar en el meu univers una peça que ho distorsionava tot. I per què no anava a treballar a l'Àfrica? De sobte em vaig sentir arrencat de les persones i dels meus plans més immediats. En tornar a casa, les voreres, els arbres i les persones que

saludava em semblaven més llunyans. Vaig optar per callar i no comentar el tema ni amb els de casa meva. Però aquella "peça" seguia omnipresent i vaig decidir esperar tres mesos a comentar-ho amb algú. Als tres mesos, i des d'una persistència d'experiència de consolació, vaig decidir comentar-ho amb un company, fet amb el qual estava entrant en un camí gairebé irreversible, però em sentia animat a fer-ho.

El discerniment comunitari

Aquesta situació, discernida ja amb els companys amb qui vivia, em va portar a un segon estadi: plantejar davant diversos col·lectius cristians la meva possible sortida del barri. Juntament amb el dolor de l'adéu, la gent em confessava la seva certa enveja, ja que les seves obligacions familiars no els permetia ni tan sols plantejar-se un projecte similar al meu. Vaig descobrir que aferrar-se a l'argument de "no fer el pas fins solucionar tots els problemes d'aquí" suposa una espècie de temptació... i me'n vaig anar. Me'n vaig anar amb problemes d'índole personal sense solucionar, i al barri seguia havent-hi molta tasca a fer i temes que ja no sabia com abordar després de quinze anys de viure-hi. Però, en definitiva, la urgència interna de fer aquest pas era més forta que la pregunta que quedava a l'aire des d'aquest moment sobre si no es tractava d'una fugida de totes les meves petites i grans assignatures pendents. Per això estic convençut que el discerniment mai no es fa entre el blanc i el negre, ja que llavors no cal discerniment, sinó entre el gris clar i el gris fosc, que ha de ser examinat en diversos moments de llum, unes vegades des del pessimisme de després de la becaina, i unes altres des de l'eufòria del final de les obligacions de la jornada, unes vegades des de la teva responsabilitat personal i d'altres des de la responsabilitat d'un grup en el qual et sents estimat.

Bé, doncs un procés més o menys així, i amb una durada de gairebé dos anys, permet fer front d'alguna manera a les qüestions que colpegen la teva ment ja en travessar el desert del Sàhara. "Si jo mai no havia sortit d'Espanya! No serà pas una il·lusió aquesta moguda?". Mentrestant, miro de fer barquetes de paper amb un nen europeu que al seient del costat busca la manera de passar les hores d'un viatge llarguíssim que el deixarà al Congo.

La fe despullada de la cultura en què va sorgir

La primera albada a l'Àfrica fereix d'estranyesa tots els porus de la meva sensibilitat. La llum brilla massa. Molta calor i molta humitat en aquell pati estrany de la missió de Bangui. En donar un tomb pel centre de la capital no aconseguixo veure un sol blanc. Si en veig algun, em resultarà impossible reprimir el gest de saludar-lo. El personal, que de sobte s'ha tornat negre, parla un llenguatge que no entenc. Arraulit en un mur de la placa aconseguixo pregar un moment contra-culturalment, però aquesta pregària em resulta incòmoda des de tanta alteritat. El meu Déu semblava voler enfonsar-se en el silenci. Mesos més tard, el Déu de la meva pregària començà a trencar el seu silenci tot expressant-se en francès. Una mica més endavant, a mesura que vaig anar entrant en la vida normal del poble de Bolí, s'anà expressant en gestos d'acollida de mans negres. Al final de la meva estada al Txad, al nord del país, vaig viure la condició de pagà enmig d'una cultura essencialment islàmica: en diverses ocasions vaig ser amablement invitat a retirar-me mentre el personal realitzava una de les cinc pregàries diàries amb què es dirigeixen a Déu els fidels fills d'Alà.

Després de dos mesos de vida amb una família àrab, a casa de l'àvia Azuara, una barraca de fang i palla al costat del mercat de Bitkine, aconseguia llançar-me a la compra del te i el sucre sense necessitat d'interpret, Amb frases curtes i molts gestos aconseguia regatejar (és la salseta del mercat africà) el preu inicial d'aquells tres ous de gallina que una dona tenia

posats a terra sobre un mocador. I, dia a dia, assumint la condició d'ingenu que ha de fer front tot aquell que comença a moure la llengua en altres claus lingüístiques, acceptant que la frase que acabes de construir sigui corejada i repetida amb gatzara prepotent pels qui s'erigeixen en mestres teus, a poc a poc... el Déu de la meva pregària començà a trencar el seu silenci en frases àrabs tan simples, tan simples, que jo mateix les entenia.

Experiència còsmica

Els cicles lunars, les constel·lacions, els planetes, començaren a ser una mediació en la meua reflexió i la meua pregària, que no és una altra cosa que anar més enllà d'allò proper, d'allò que toques cada dia. Em sento particularment molest quan transcorre molt de temps sense que pugui observar des d'una mica més lluny, des d'una altra banda, des del seu fons, tot allò que m'envolta. Tantes hores de xerrar i xerrar al costat d'una llàntia de petroli o sense ella, sobre una estora a la càlida sorra del pati txadià, i la mirada cap al zenit, et fan molt familiar l'espasa d'Orió, la Creu del Sud, o la gairebé joguina estel·lar de les Plèiades. Aquesta mateixa lluna que és vista per mi i per tots els països que són al mateix meridià m'està parlant de cultures diferents, d'un mateix temps, una mateixa realitat, i d'una... incomunicació. Potser hagi d'agrair a la lluna la quasi convicció que és millor que silenciï als altres la realitat de fam que està veient uns graus més al sud d'aquell barri d'una ciutat qualsevol d'Espanya on s'està realitzant un interessant projecte de cara als xavals sense escolaritzar. Se'ls podria encongir el cor i restar entusiasme al seu projecte. Més val així. Potser per aquí es podria recuperar un aspecte positiu de la incomunicació i capacitat d'oblidar de la humanitat.

La fam, la guerra i la malaltia

El 1984 trenta mil txadians moriren de fam. Poques vegades he experimentat una contradicció existencial tan forta com la de viure en un poble en el qual cada dia morien de fam tres nens, del munt de famílies que jeien esquelèticament apilades en el mercat. Ja pots tenir clars els plantejaments de treballar per al desenvolupament d'un poble, per al seu demà, si avui tens a la teua porta cinc nens que moriran en un parell de dies si tu no ho evites. ¿Com estar en una situació així, tenint recursos no tan sols per a sobreviure sinó fins i tot per a comprar un bitllet de tornada a Europa? ¿Com escapar-se de la temptació d'actuar assistencialment avui, i de no treballar per al demà d'aquest poble al qual no li importa absolutament res perquè no sap si hi arribarà?

En el poc temps que vaig ser a l'Àfrica vaig comprendre que la vida del txadià és terriblement curta. Potser aquesta sigui la raó oculta de l'impressionant crit de la mort, amb el qual unes dones es comuniquen a d'altres la notícia d'una nova defunció. Quan la vida no ha estat segada per la malaltia (en el medi rural txadià hi ha el 50% de mortandat infantil) ho ha estat per la fam, i ja en la joventut la mort sorprén el varó en moltes ocasions amb un fusell a la mà. D'altres vegades és una mina que l'ha fet saltar, o una guerra sobre la qual no té excessiva informació. Totes aquestes experiències de mort arribades de la mà de la fam, la guerra o la malaltia, em produïren una dolorosa experiència humana i espiritual, en haver de contrastar-les a distància amb un primer món desenvolupat i insolidàriament culpable d'aquestes situacions.

Apunts antropològics

Viure la il·lusió de tot un poble de mil habitants en descobrir l'avenç tecnològic que implica l'arada romana sobre la tradicional tècnica de llaurar a mà és una cosa inesborrable. Ho vaig viure a Bolí, poblat del sud del país.

Des de la meva consciència feminista, que seria capaç de negar qualsevol possibilitat de ser a una dona txadiana en un nivell de masclisme social tan gran, descobreixo amb estupor que, malgrat tot, hi ha dones que per sobre d'aquestes barreres aconseguixen un grau impressionant de dignitat i de reconeixement en la societat local. Aquesta transcendència del ser humà la vaig arribar a intuir en la dona africana, fins i tot a través de l'esquema familiar polígam. Per a mi, la poligàmia és la demostració més clara de la desigualtat home-dona socialment reconeguda. Bé, doncs a la fi vaig intuir que la primera de les tres dones d'un polígam de Bolí podia arribar a ser una dona digna del seu poble, encara que d'entrada no ho tingués gens fàcil.

El meu temps africà fou una perplexitat contínua davant aquest universal que és home-dona, en veure la seva capacitat a l'hora de reaccionar davant les necessitats existencials fonamentals, en temps tan diferents, llengües, i mitjans. I, al costat d'aquesta pluralitat de manifestacions, que en definitiva això és la cultura d'un poble, la constatació de la permanència de les dimensions fonamentals de l'ésser humà:

- l'amor, l'amistat, l'acollida, la vida com a valor suprem, la capacitat de sobreviure. I, d'altra banda, la temptació d'aprofitar-se del dèbil, la passió pel poder...
- la festa, l'alegria i la necessitat d'expressar-la personalment i col·lectiva, amb l'arribada de les pluges, en acabar la collita si ha estat bona...
- la mort i la tristesa, i oh, sorpresa!, la necessitat de cridar-la, ballar-la i menjar-la.

Aixecar la tenda novament

Mai no hauria imaginat que es pogués tallar tan ràpidament i definitivament la meua opció africana com en realitat va passar. És allò de l'accident. No ets tu mateix l'amo d'una sèrie de decisions que s'hagi de prendre de forma ràpida i ineludible. Algú, des de la seva condició de professional en medicina, però aliè al meu projecte elaborat durant tant de temps, decideix, des d'una sala de raigs X de l'hospital de N'Djamena, que haig de ser evacuat a Europa en el termini més breu possible. El ronyó bo està bloquejat per un càlcul i no filtra. Jo sé que allò sentència definitivament les meves possibilitats de treballar a l'Àfrica. Juntament amb l'estupor, i novament l'experiència i estranyesa de viure una successió d'esdeveniments no programats, la pau espiritual d'assumir una situació en què no em queda altra opció que acceptar. Fer el pas és senzill. Pujar a l'avió i deixar notes d'urgència a tots els amics dient-los que, amb el cor partit i el ronyó aturat, me'n vaig definitivament.

TORNADA A ESPANYA

El fantasma del ronyó artificial i de la condició de minusvàlid m'havien desaparegut del cap als dos mesos d'estada a Espanya, després d'una operació i la tornada al meu barri a Saragossa.

Vaig trobar feina en una fundició de ferro. En entrar-hi, el porter m'examinava de dalt a baix: "Va venir un mestre i, és clar... ho va deixar a l'endemà. Era molt dur per a un home així... Jo vaig evadir la qüestió dient que havia treballat quinze anys en fundició i coneixia l'ofici. Amb cara de novell, a tres quarts de sis del matí i acompanyat de l'encarregat vaig començar a passar per diverses naus, on la pols negra, el color d'òxid de ferro i la infinitat de

peces d'aquest metall emmagatzemades i en procés de producció, al costat d'innombrables complexes de maquinària amb una espessa xarxa de rails esquitxada per treballadors amb granotes (que un dia devien ser blaves), componia tot junt una simfonia amb sabor a mina i "tufillo" decimonònic. Als pocs minuts, armat amb la granota, botes, guants i davantal de cuir, i ulleres, estava notant una intensa vibració que des de les mans tenses arribava a la medul·la i s'estenia a la resta del cos, en intentar rebarvar una peça de ferro apretant-la contra aquella enorme pedra esmeriladora que girava a gran velocitat i amb soroll ensordidor. Aïllats, en aquella nau fosca entre soroll i munts de peces, descobreixo, en alçar la vista per a descansar la postura del coll, uns vint homes que es troben més o menys com jo, només que semblen tenir més soldadura. Potser no tingui gaire sentit seguir descrivint allò que vaig anar descobrint i vivint en aquell lloc insòlit. Vaig estar-m'hi set mesos i mig. Com a balanç, heus aquí algunes notes: em vaig trobar de cop i volta unit físicament a una sèrie de persones la vida de les quals no és altra cosa que aquell treball. Em feien contractes de tres mesos i la condició per a renovar-los era la de fer hores: com a mínim dues per dia, i millor si eren quatre. Vaig començar a observar un sistema d'explotació al·lucinant, en el qual un paper de primer ordre el jugaven el grup d'antics, que feien gala de la confiança amb el patró i competien entre si per a veure qui produïa més. Això sí, a les estones de l'entrepà, i en entrar en feina, s'havia de maleir la condició d'assalariat en aquella fàbrica, de tan miserable que era aquella vida, i de que "qualsevol dia agafó les coses i me'n vaig" (ho deia un dels més antics).

El post-modernisme sindical estava a la vista. Era una empresa de dos-cents treballadors i, des de feia uns anys, els eventuais començaven a ser més nombrosos que els que tenien contracte fix, ja grans i a punt de jubilar-se. En les eleccions anteriors havia sortit una candidatura sindical d'esquerres, però una sèrie de conflictes recents havia desencadenat la contesta. Hom dubtava si es presentarien candidatures a les properes eleccions. Mentrestant, cada dia es feien més hores. Vaig observar els comptes que feia un company dels antics, en el sobre de la paga: seixanta mil pessetes de nòmina i cent deu mil d'hores extres! cobrades en sobre a part, és clar. El panorama era poc oxigenant, certament.

Els quinze quilòmetres que havia de fer diàriament escurçaven el dia de tal forma que el despertador tornava a sonar abans que hagués tingut temps de descansar prou. S'havia de menjar en una estona de descans, amb la carmanyola rescalfada en algun racó fosc sobre un abeurador acabat de fondre en una caixa de sorra negra. Les pells de la poma coincidien amb l'anar i venir de gent novament cap a la sessió de tarda. A poc a poc vaig anar sentint un cert aclaparament, totalment nou en la meva experiència fabril. Mai no oblidaré aquell company andalús que un dia, mentre jo feia el tom de nit, va venir al vestuari a les tres de la matinada i posà el cap sota l'aixeta per a aclarir-se. Em va explicar que s'adormia tot manejant la sorollosa pistola de compressora de sorra. Feia la jornada de catorze hores perquè havia de pagar uns terminis severos per al pis en què s'acabava d'instal·lar amb la seva dona i la seva filla. Tenia vint-i-vuit anys.

En la meua vida laboral mai no havia viscut una jornada laboral tan llarga i amb un treball físic tan dur. La màquina desbastadora amb disc esmerilador pesava sis quilos. S'havia de mantenir a pols amb tots dos braços i et podies descarregar del seu pes posant-la amb precisió per a realitzar el tall sobre el sortint de ferro a eliminar. En una jornada laboral completa, després de carregar cada tapadora de claveguera i tornar a agafar-la per a deixar-la en un contenidor una vegada ja treballada, havia aixecat deu tones de pes: cent cinquanta tapadores a trenta-cinc quilos cadascuna, i agafades dues vegades cadascuna, donen aquest resultat.

Als quatre mesos vaig començar amb problemes en mans i braços. M'aixecava del llit amb dos dits de cada mà encongits. El problema anà a més, i vaig anar al metge. Opinió del

facultatiu: si la cosa augmentava caldria operar potser de tendons en ambdós braços. Però era de l'opinió que el millor per a mi seria canviar de feina. Uns mesos més tard, demanava el compte amb l'expectativa imminent d'entrar a posar en marxa un taller ocupacional per a adolescents amb fracàs escolar en el nostre barri.

Fent una mirada a aquests set mesos de fundició, se m'acudeixen diverses coses a comentar:

La meva evolució com a productor

Vaig entrar avergonyint-me de la mentalitat dels companys que tenia, començant pels més vells, degut a l'autocontrol sobre la quantitat de producció i a la mentalitat que veia en ells tan identificada amb la del patró. Vaig acabar essent presa d'una subtil temptació i per tant vaig sofrir una transformació interior: degut al complex inicial que no arribes a la producció dels altres, vas rebent calculades amonestacions que et creen un grau de frustració tal que en endavant ambicioneres i fins i tot pidoles una lloança o un "bé, ahir la cosa va anar bé" per part del cap de producció en llegir el teu full de treball del dia abans. Aquest passar la mà pel llom et porta a ambicionar noves carícies, i a petits descansos en la jornada laboral en què el paternal encarregat et dóna confiances i et promet que de seguir així et renovaran el contracte per tres mesos més. El tercer contracte fou de sis mesos i em suposà el reconeixement d'una capacitat de treball físic que m'havia estat negada durant alguns mesos en l'ambient de la fàbrica i, més en el fons, per mi mateix des del principi.

Inconscient escepticisme existencial

A mesura que els dies transcorrien vaig anar detectant un sentiment perillós en la meva relació amb la gent del barri: una certa condició de màrtir en vida, per assumir la forma de vida obrera des d'una feina així. És una terrible inclinació que sorgeix en experimentar les limitacions de tot tipus que aquesta vida produeix. Arribes a viure còmode en aquestes limitacions o com a mínim a acceptar massa de pressa que aquest lloc de treball t'impedeix tenir cap activitat intel·lectual o de compromís social en el barri. No hi ha temps, ni ganes. "Si no tens ni temps per a dormir el que voldries!".

El soroll de les màquines, el llum artificial durant tota la jornada, el polsim que entra per tots els porus accessibles, la suor, el cansament físic... i la malaltia psicològica que vaig començar a captar (potser pròpia d'una mina): ser massa postrat físicament per la feina en el subsòl de la terra et fa menys capaç de quedar corprès per un projecte utòpic. L'excessiva consciència de realisme et fa ser escèptic davant tota iniciativa mínimament utòpica.

Com que vaig decidir rescindir el contracte avisant amb deu dies d'antelació, en aquells últims dies, en anar a treballar, sentia una profunda pena cap als companys que es quedaven allí: jo m'alliberava d'aquella malaltia que certament era ambiental. Ells, els més antics, seguien autocontrolant-se la producció en una demencial carrera per a veure qui era més fidel al patró i seguien amb els seus pessimismes matutins i comentaris a peu de màquina abans de sonar la sirena, rivalitzant per maleir la seva condició de treballadors, de la seva vida tan miserable en què "no fas res més que treballar i mai no arribes a disfrutar-la".

La meva experiència espiritual

Aquesta falta de temps per a les necessitats més elementals també va fer anar en orris la meva practicà de pregària formal, assumida especialment des de la meva estada a l'Àfrica. La

meva pregària existencial va agafar una actitud fonamentalment passiva, d'acceptació d'aquella vida obrera, i d'agraïment per poder experimentar tota la gamma de solidaritats que, malgrat tot, es generen en un ambient així. Des de partir l'entrepà (un em va donar la meitat del seu, un dia que me l'havia deixat a casa), fins els tendres consells d'un company per a convèncer-me que m'havia de casar perquè "estar sol, a la teva edat (41) no pot ser... Mira, jo tinc una neboda la mar de maca, que és soltera i quan vulguis te la presento..."

Mirant-ho de lluny, haig de reconèixer que encara que no vaig tenir una estona diària especialment dedicada a pregar, vaig sentir en moltes ocasions una joia espiritual com no havia viscut en anys anteriors de vida de pencaire.

Allò de la cosa sexual

En aquestes condicions de treball, el desfogament sexual a la sortida de la feina és un valor especialment aplaudit i narrat pels joves i envejat pels grans que, d'altra banda, no disposen de maneres de desviar recursos de forma prou inadvertida en l'economia domèstica (especialment vigilada per la dona, i més en aquest camp).

Les cases de cites a Saragossa es concentren especialment als afores de la ciutat en un lloc molt proper a la fundició. En el semàfor que creua la carretera principal moltes vegades em trobava esperant el llum verd per a iniciar la tornada a casa, i al meu costat, cotxes amb viatgers exclusivament masculins que amb forta olor a tabac i conversa animadeta per alguna copa de més es dirigien a les dotze de la nit a visitar les "noies". Aquesta moral sexual observada al meu entorn i des d'una experiència tal d'explotació... esdevé tan natural, tan humana... que hom se sorprèn de com arriba a ser d'estranya la pròpia!

I amb tot aquest cúmul d'experiències vaig interrompre, gairebé per accident també, aquella feina.

EL TOPI (TALLER OCUPACIONAL PICARRAL)

On veia més pegues per a canviar de feina era en el salt qualitatiu que implicava: passar del món del simple pencaire al món de l'ensenyament, encara que especialitzat. El que més impulsà la decisió fou la salut.

Uns dies d'aprenentatge intensiu entre les bones mans d'un amic lampista em va permetre una reconversió professional fins a iniciar-me en el tema dels tubs i de les meravelles que alguns virtuoses aconsegueixen fer amb ells. Després de descobrir que sense tubs no podríem viure la nostra identitat d'éssers urbans, vaig anar fent els meus primers passos en la matèria i aconseguint una mediació molt eficaç per a un acostament al món del menor en situació de fracàs escolar. Segons un estudi recent del ministeri d'Educació, el fracàs escolar afecta el 16% dels alumnes d'EGB del nostre barri. Després d'un any i escaig d'experiència amb xavals de 14 a 16 anys,

Què detecto en aquests xavals?

- Fortes deficiències derivades del seu fracàs escolar i del complex que han anat arrossegant fins al seu abandonament final. Tenen una capacitat de concentració reduïdíssima, juntament a una aversió instintiva al decorat presidit per una pissarra. No

resisteixen més de cinc minuts d'explicació magistral que es veu inexorablement interrompuda per l'entremaliadura que es tingui més a l'abast de la mà. Porten tants anys de rebuig per part del sistema escolar! Estan convençuts que les activitats escolars no van amb ells!

- Les activitats pre-professionals de lampisteria i soldadura elèctrica són vàlvula d'escapada per a demostrar als altres i a si mateixos que tenen habilitat manual i un enginy que serveix per a més coses del que creien. La remotivació és factible des d'aquí.

- La major part de les seves vides transcorre al carrer. Entre ells viuen una agressivitat que de vegades sorprèn. Aquesta agressivitat normalment és verbal, amb tendència a derivar en física en diverses ocasions durant la jornada de taller.

- A mesura que darrere d'ells no hi ha una infraestructura familiar, creix el risc d'entrar en el món del narcotràfic i la delinqüència.

- La carència afectiva va essent el forat més palpable en la vida d'aquests xavals, i en el qual de sobte et veus abocat a ocupar-hi un paper.

Allò que detecto en mi

En començar el taller ocupacional, el novembre del 86, em vaig fer càrrec de catorze xavals. A poc a poc vaig anar veient el progrés i remotivació del 80% d'ells, però també l'allunyament i rebuig de l'altre 20%. Em va costar especialment acceptar el fracàs de tres xavals, per als quals el taller no tenia els mitjans necessaris, o jo no vaig saber fer-ho amb els mitjans que tenia. El complex de culpabilitat era corrent al principi.

- Sé que la meua labor pot ser col·laboracionista amb un sistema que crea marginació. Merament estic tapant les deficiències d'un sistema i no pas atacant l'arrel que crea l'esmentada marginació.

- Visc la incomoditat d'un camp de responsabilitat il·limitada, com suposo que passa sempre en tasques d'educació:

- sensació que els mitjans sempre es queden curts per a obtenir les finalitats que es pretenen.
- dubte de si dediques l'esforç degut a situacions humanes que resulten pous sense fons i que poden ser abordades des de múltiples estratègies a la vegada... familiar, professional, lúdica, afectiva... i, és clar, política!
- La meua vivència espiritual des del TOPI: La situació habitual de risc i inadaptació social dels xavals, d'estar sempre a l'aire en tants camps, és una ajuda constant per a evitar instal·laments. M'he sentit i em sento especialment deutor respecte d'ells, com a element inconscientment actiu d'un sistema que els ha marginat.

I PER ACABAR:

Aquí estic i espero seguir en aquesta dedicació dins el món de la marginació.

De vegades tinc la sensació que he viscut moltes vides, potser massa vides... d'altres vegades em trobo tan nen, descobrint per primera vegada valors que són ja adquisicions antigues per a gent molt més jove que jo. Tanmateix, en aquestes petites certes que vaig

tenint, sí puc confessar una actitud de permanència tenaç en elles i de voluntat que no tinguin tornada enrera.

Sento un agraïment profund davant la vida i davant les persones que d'una manera conscient o inconscient han estat mestres espirituals per a mi.

Continuo experimentant en el fons de la meva persona aquella emergència de sentit que ha qüestionat tantes coses en la meva vida i que possibilita la meva pregària des del desig del seguiment de Jesús.

He explicat de forma esquemàtica cinc anys de la meva vida. A aquesta última pàgina vull afegir l'experiència de la mort de la meva mare (3/2/88). Ella possibilità i animà les decisions més importants de la meva vida. En els dies de la seva darrera malaltia la vaig poder conèixer encara més. Al costat de l'angoixa d'experimentar el camí cap a la mort inevitable, vaig viure amb especial emoció el gest de fregar entre les meves mans les seves mans encara calentes però en el coma final, com a un do molt real del qual donar infinites gràcies a Déu: l'existència de la nostra mare.

UN ANY I MIG DE LA VIDA D'EN SISCO

Francesc Vinyes

(capellà obrer de la diòcesi de Tarragona; morí d'accident el 6.12.86) (treball preparat per Josep Farrás)

Per als qui no el coneguin, cal dir que en Francesc Vinyes -"Sisco" és un capellà-obrer de Tarragona que la matinada del 16 de desembre de 1986, als 37 anys, moria anant cap a la feina, atropellat per un camió. Tot i que sempre havia evitat estar en una parròquia, feia pocs mesos que, juntament amb l'Agustí Ayats, un altre capellà-obrer i company de molts anys, havien acceptat fer-se càrrec de la de Camp-Clar, una barriada de Tarragona ciutat.

La meua forta relació amb en «Sisco» venia de que va viure a casa meua durant els quatre cursos de Teologia que estudià a la Facultat de Barcelona. Aquests estudis els alternava amb el treball en un taller de bobinatge de motors, la seva professió, ja que abans d'entrar al seminari s'havia tret el títol d'oficial electricista en aquesta especialitat.

A casa, la tardor del 72, començarem unes trobades quinzenals un grupet de capellans, monges i gent cèlibe que treballàvem manualment. Era la "colla", el grup del "claustre", la reunió "de la rialla", etc. Tots aquests noms tenia perquè no en tenia cap. A aquest grup s'hi incorporà en "Sisco" de bon començament i s'hi sentí molt vinculat pel clima amical que s'hi creà.

L'estiu del 1974, acabats els estudis de teologia i després de passar per un curset de MOAC a Granada, se'n tornà al seu bisbat, vivint de primer a la Residència Sacerdotal de Reus i ajudant a la parròquia d'una barriada d'aquesta ciutat.

Durant un any i mig ens cartejàrem sovint i, juntament amb "la colla", ens visitàrem sempre que hi havia ocasió. La intensitat d'aquesta relació epistolar durà fins que, el desembre de 1975, iniciàrem unes trobades periòdiques -que continuen actualment- de gent cèlibe i treballadora, a les quals ell assistí assíduament. Potser l'itinerari -espiritual i material- de configuració de la seva personalitat com a "capellà-obrer de Tarragona" queda força reflectit en les cartes d'aquest període, fragments de les quals és el que transcriu a continuació.

(Granada, 11.7.74, en el curset de MOAC)

Aquests dies estic repassant l'experiència de les reunions del "claustre". D'aquesta espiritualitat problematitzada en els problemes dels homes, en els problemes de l'església dels pobres, però alhora, plena de dinamisme callat, de confiança alliberadora, de la salvació dels pobres. Déu és gran. Ell ho pot tot. Nosaltres potser li som fins i tot un destorb que no el deixem fer plenament. Alegria en la pobresa, en l'escatologia esperança fidel. Un esperit que no treu la nostra humanitat. Humanitat que fins i tot ens fa empipar amb Déu perquè, com nens, no comprenem moltes de les coses i voldríem entendre tots els seus signes... L'espiritualitat de la lluita no és l'espiritualitat d'un programa d'acció "per a militants". És contemplació.

(Reus, 7.8.74)

Estic passant unes trifulgues de mico. Encara no he trobat feina, i mira que m'afanyo. He treballat uns quants dies a la refinaria, en una empresa de la construcció com a peó ordinari, vaja, a pie i pala tot el dia, enterrat en una rasa de dos metres, sense veure ningú -ni per casualitat. Deu hores seguides parant només per a dinar. I dinar sol, dintre el pou, amb un capatàs poca-solta que no et deixava ni respirar. El resultat de tot això és que estic tot llagat de cap a peus. M'he adonat que no serveixo ni per a això. Si encara hagués picat al costat d'algú!, però no hi havia cap perspectiva. El que em va impressionar més va ser quan un altre peó, vell, em va dur aigua al clot, i em va mirar amb una llàstima! Em va sorprendre molt, més que res perquè no m'hi veia jo fent llàstima. Ja veus que anem tocant de peus a terra.

Em faig un fart de caminar, de tombar per aquí i per allà, ensenyant el cul i res. Al manicomi ja em van fúmer fora el primer dia d'entrar-hi, sense donar-me cap raó. Però t'asseguro que no fou per gandul, sinó per massa "dedicació", potser-, aquests del manicomi saben ensumar, renoi... I així em tens, encara descentrat, sense un moment d'assossec per a adonar-me de la meva situació de parat, de bitxo solitari, de deixat una mica de la mà de Déu.

(Reus, 26.8.74)

Avui he començat a treballar de valent en una empresa de bobinats; la setmana passada vaig treballar tres dies però eren de prova. Som una vintena i estem al polígon de Reus, en una nau molt gran, on gairebé no ens trobem. El primer fred, però, ja ha passat, i ara, a poc a poc, hem de fer amics. N'hi ha algun que és realment bèstia, però tot ho anirem superant. Ara, abans del contracte, el capitost diu que he d'estar tres mesos essent "bon xiquet". El fotut és que he de caminar 2 quilòmetres, per a anar-hi, a més d'agafar un autobús. Ara va bé, però a l'hivern no sé quina en faré, si plou. A dinar (ara estic dinant) vaig a una barraqueta on també hi vénen obrers d'altres empreses i m'agrada perquè s'hi fa ambient en un no-res. Diu el capitost que per ara em donarà 2.000 peles. Entre el dinar i la residència confio en que en tindrè prou. Gràcies a Déu!. Ara per ara no en tinc ni cinc.

(Reus, principis de setembre.74)

Avui estic empipat perquè m'han tornat a acomiadar d'aquell taller de què et parlava en la carta anterior. El fumut és que no et donen cap raó, no hi ha altra alternativa. Per aquí a Reus, tan sols em queda anar a tres o quatre fàbriques, fer de carter o d'escombriaire i prou. Reus és massa petit i costa poc de saber-ho tot i la gent de diners està molt aliada. Ara, a ensenyar el cul una altra vegada per aquest món de Déu, i endavant!... Potser és que encara he d'aprendre més de l'experiència de buscar feina. La pobresa és el que em manté i dóna sentit a tots aquests maldecaps. Lluny ara de "teologies" -per cert que no he estat bon estudiant-, començo a veure una mica clar per on van els trets. M'estic convertint al Déu de la trobada contemplativa. La trobada de Jesús, que supera l'experiència de qualsevol cosa que puguem fer i els nostres absoluts de lluita i compromís, i la trobada "en la carn" d'aquests petits i senzills, dels que cerquen i no troben, dels que són sistemàticament rebutjats, de la nostra classe encara impotent contra l'absolut dels rics. Com veus, estic reculant el camí i torno a començar de nou. Ja no sé què és la fe ni la caritat. Simplement m'aferro a Jesús de Natzaret i al món dels pobres, els que tinc al meu costat, i d'això en faig els meus absoluts. En ells contemplo la pobresa i em dóna forces per a saber compartir la meva pobresa amb Jesús i la nostra gent. Tinc la necessitat de repensar-m'ho tot, des del principi. És una mena de despullament, el que estic intentant, aquí i ara. Estic segur que Déu

farà que el nostre silenci esdevingui la paraula més precisa i que arribi al cor dels qui ens envolten. Només podem ser capaços de comunicar la mica d'alegria que portem dintre. L'alegria de sentir-te amic de Jesús i germà de tots els qui estimem, els pobres, la nostra classe.

(Reus, 7.10.74, ha començat a treballar a la fàbrica de Tarragona on es quedarà)

Ara faig de pesador de camions plens de pinso. Estic a la bàscula. I si hi ha una emergència, he d'ajudar a carregar els camions. Als vespres vaig a Reus, i espero que aviat aniré a viure al barri (quan tingui alguns calers per a llogar una habitació a qualsevol lloc)... Es interessant veure com corren les notícies. Fa tres dies i mig que sóc a la Josane, que és la "rneva" empresa, i ja m'han vingut a veure com penso enfocar la lluita". Ja veus que n'és de divertit. Si la setmana vinent no tinc feta una comissió d'empresa, de segur que em tiraran als gossos. I és que aquí tenim una "avantguarda ideològica del món obrer" que és una delícia. Torno a reviuir aquí aquella experiència de la primera de la meva estada a Barcelona, corregida i augmentada. El llenguatge, les paraules buides, els plans de lluita, el nosaltres i el vosaltres, els cristians socialistes meravellats del seu aclariment ideològic, el complex d'inferioritat en plantejaments estratègics, l'eficàcia, el si serveix o no serveix, l'estructura, més estructura, un altre cop l'estructura (estic seguint els apunts d'una reunió d'aquestes), el dubte que la fe no sigui un reducte psicològic, la fe, les aliances amb els "altres"... Què he de fer? A la fi, tots som uns pobres diables, i espero que el Déu dels pobres se'ns manifestarà aviat en els nostres cors, ja per sempre...

(Reus, 20.10.74)

La feina sembla que rutlli. És una mica fotut pel lluny que ho tinc i la mala combinació que hi ha, però treballa, i això, per si mateix, ja és un valor que em mancava de debò tot l'estiu... El mes vinent tinc la intenció de deixar la Residència ja definitivament. Això ja no té més corda, i ja m'estic mirant els aparadors per a muntar-me el piset de solter. Pidolant, és clar, perquè el contracte que he firmat és de deu mil peles al mes, i en dec moltes.

Ara, deixa'm parlar una mica sobre la contemplació, per posar-me jo mateix les coses clares, i a veure què us sembla. No sé ben bé com dir-ho, però tinc una mena d'experiència de col·laboració amb Déu en la seva tasca d'alliberament, experiència (com diuen els vells de MOAC) de participar en la construcció del "Regne". Hem passat d'una tendència a qüestionar la fe personal, a donar-li fermesa, a recuperar l'oració i redescobrir el seu sentit. Amb tot, la contemplació no la redueixo a l'oració, encara que l'oració sigui indispensable, un moment intens de la vida de la fe. També la lligo a la força de la fe per a donar llum nova a la història. La contemplació seria tenir una experiència de Déu en totes les dimensions de la nostra vida. La capacitat de trobar Jesús al nostre costat mitjançant una fe, de tot el que som, de la nostra pobresa compartida, de la nostra lluita concreta allí on ens "toca" viure (m'ha tocat Reus a la rifa). La capacitat per a viure amb i per al nostre germà, sobretot si és un petit. Així, partint del concret, d'aquesta experiència inexplicable i de la gent amb què hi faig camí, veig que la contemplació és la font del compromís revolucionari cristià.

El cristianisme... realitza la síntesi del polític i el contemplatiu, superant la falsa antinòmia entre el religiós-contemplatiu i el militant compromès. És difícil, però necessària per als que, pobres de nosaltres!, ens sentim cridats a l'alliberament dels pobres. Jo m'apunto al grup dels militants-contemplatius, per dir-ho d'alguna manera.

(Reus, 10.11.74. Ha anat a viure al barri de la Bassa del Just, a Reus)

Ja fa un mes i mig que treballo als pinsos, i per ara em deixen estar tranquil. Qui no em deixa tranquil, els qui m'estiren per tots cantons, són les avantguardes ideològiques i els capitostos de l'església de Tarragona. Estic sorprès! Fins i tot des d'aquí Barcelona fan plans. Els d'aquí han pretès endinyar-me en un equip sense dir-me ni piu, i m'ho han presentat com a cosa ja feta. M'he empipat molt i els he engegat a passeig... Fins i tot em tenien reservada una plaça a un nou lloc de culte que fan a Torreforta. De fet, fa riure. Prefereixo ser a Reus, al costat d'una gent que conec. Ara per ara, se m'escapa de les mans aquesta fidelitat que dec a una gent que som amics, que ens coneixem i ens estimem. Vull dir la gent del barri. A més no sé si t'he dit que, arran d'una carta que vaig escriure als seminaristes d'aquí Tarragona, l'Agustí ve cada cap de setmana al barri i estem tots dos junts, simplement estant al barri. Sembla que ens entendrem. Veiem que és un valor estar-hi i compartir, encara que de vegades sigui en el silenci, un temps en un ambient, i en la seva situació pot servir-hi molt també com a higiene mental. D'altra banda, no em sento tan sol. A poc a poc ens anem obrint i contrastant els nostres punts de vista. Espero que sàpiga aguantar. El meu cas, em sembla que ja no té remei.

(Reus, 2.12.74)

Jo tinc moltes ganes de parlar amb tots vosaltres, i en especial amb tu, perquè aquí cada dia has de fer nous plans i allò del "subjecto" segueix dempeus i cada dia se'm presenta més cruament la realitat d'aquí. Es que, per ara, no trobo un mínim de comprensió, fins i tot amb la gent que se'm presentava "de fora" com a capaços d'arribar a un enteniment. Potser és una cosa a la llarga, però per ara no puc refugiar-me en les meves reduccions, no puc anar sol. És el problema d'estar amb la gent d'aquí. A més, potser ni comprendrien el perquè d'alguns plantejaments que mostro. Som així. El que penses està molt condicionat per la situació que vius. Ara estic en època de batibull, perquè hi ha cargols que no encaixen gaire. Tot, però, és fidelitat. M'estic segur. Potser sí que és aquest Esperit inoportú que ens fa passar unes males estones, que ens ofusca, tant difícil de saber les seves intencions, els seus "perquè" de les coses.

... He cobrat la segona mesada, com aquell qui diu. Cada vegada tinc més "por", primera per l'atur que hi ha a Tarragona, i en segon lloc per la vigilància en què em tenen. Però tots som bons companys. Avui, dia 2, ha començat a venir una tropa de cronometradors i inspectors, i tenen la intenció de donar-nos notes com a l'escola, de l'11 al 10. S'hi compta tot: eficàcia, dedicació, comportament... i així aniran les primes. Es perquè vegis en quin lloc han anat a parar els meus ossos. Ja et diré si trec un suspens o què. Tothom va de bòlit.

(Reus, 30/12/74)

Òndia!, tinc ganes de veure't, a tots, perquè estic ensopit de debò. A poc a poc vaig perdent fins i tot el llenguatge, el nostre, i aquesta última carta teva m'ha fet reviscolar una mica tot allò que mena familiar. Però el que em fa més maldecaps és ser signe de quelcom per a nosaltres tan concret com la manifestació inconcreta d'aquest Esperit empipador, d'aquesta Església dels pobres, tan plena de l'Esperit i tan buida de gent. Vaja, que el que més em costa és de creure-m'ho, encara que hi tingui fe.

El fotut és que encara "faig" massa coses, i aquest signe, potser vàlid en el treball, resta ineficaç al barri, o qui sap si a l'inrevés. La feina de la fàbrica, en si, no m'agrada, no és la

meva, i se'm deu notar entre els companys; però alhora m'hi sento bé, enmig de tota la martingala. Sóc interrogat i alhora he perdut el complex d'animal estrany. Passo a ser un xicot sense aspiracions, que si demana augment de sou és, no perquè ho necessiti realment, sinó perquè no vol que el robin... I així...

Al barri em limito molt als grupets de nois i noies. És cert que sóc popular, "públic" (el barri és molt petit, i fa cinc anys que hi sóc); però no passa res. Fem saraus, ens divertim, fem revisió i improvisem sempre. No tinc cap pla. Tot és enlaire. Potser sí que hi ha algú que em comprèn, però ho dissimula molt. I n'estic molt content que ho dissimuli, si hi és. Potser m'he fet una peça de rutina. Em veuen pel carrer, jugo a dominó al bar, xerro molt

Et parlaria de l'angúnia que tinc quan penso que algun dia o altre em diran si em vull ordenar d'alguna cosa. Tot i que ho tens al cap, no deixarà de ser una sorpresa. Oració, silenci, pobresa, contemplació, lluita, socialisme, comunitat, militància, celibat, etc.

(Reus, 17.2.75)

Ha vingut la «crida»... Bé, el bisbe no em cridà, va ser el Martí, però tant és, ja. El més sorprenent és que en principi està d'acord amb mi: vés on vulguis, fes el que vulguis, però que surti l'«experiència»... Bé, ja veus que de la parròquia me'n deslliuro, però hi ha damunt tota una càrrega diocesana "que me n'he de fer responsable"...

...En Tomás vol marxar de la parròquia de Sant Pau i en Lara pràcticament no n'està a cap, i el Martí diu que faci equip amb ells... La cosa està que estem buscant pis per algun lloc de Tarragona... A partir del mes vinent me'n vaig de Reus, i mentre no trobem pis viuré a casa meva a Tarragona. Deixo el barri amb una tristesa que no t'ho puc explicar. Ho he dit a algú i m'adono que m'estimen més del que em pensava. Aquest és el meu tràngol d'ara.

(Tarragona, 14.4.75)

Abans potser em movia per intuïcions, però ara estic segur de moltes coses o d'una de sola o potser de res, però estic trobant l'alegria de les coses, de la lluita, de l'amor a tots plegats, l'alegria de la contemplació, del desert, l'alegria de l'esperança en la victòria de la nostra classe, l'alegria del no ser res per a esdevenir quelcom amb tots, fins i tot l'alegria de no entendre ja res de res. Tan sols resta Crist i la seva pobresa alliberadora. A partir d'aquí ja "tot és gràcia" i jo amb tots vosaltres, amb tots nosaltres, també. La nostra lluita a la fàbrica, als barris, és gràcia de Déu. L'Església dels pobres és gràcia de Déu alliberadora. Els nostres perquè són incògnites són gràcia. Ja no em planyo si m'ho jugo tot a una sola tirada, perquè estic segur de la victòria, de la nostra victòria. Es la definitiva...

La feina a la fàbrica la tinc molt insegura. comença la purga i l'atur i l'encarregat em diu insistentment que faci les maletes. Veurem...

(Tarragona, 30.4.75)

Aquesta vegada va ser el bisbe que em convocà dimarts passat (dia feiner), a les 11 del matí a Montblanc. Què et sembla! Vaig haver de sacrificar un dia de vacances i anar a "casament" a Montblanc. Resulta que l'home està molt amoïnada perquè hi ha molts capellans que li han dit "coses", que ell, amb tot, no té res contra mi, etc... Vaig haver d'experimentar una altra vegada aquella sensació de quan demanava feina per les fabriques: ensenyar el cul. Com a mínim el bisbe sembla que em donarà "feina", tot i que els perills de la "pèrdua d'identitat sacerdotal" siguin incommensurables. Si d'aquí aleshores no passa res i l'esperit no

canvia de pensament, el 13 de juliol seré capellà, a Falset justament. De diaca no em va donar data...

Ja tinc les claus del pis! La feinada és en pagar-lo...

(Tarragona, 19.5.75)

Suposo que l'Agustí no s'haurà oblidat de dir-vos el dia i l'hora de l'ordenació de diaques... No sé realment el contingut ritual a què ve, què pressuposa, el paper del bisbe... la comunitat i l'esperit a tots nosaltres, pobra gent. Valoro, però, l'intent de lligar l'esperit donat als pobres i l'ordenació. Si hi ha un sol Esperit, cal que se'ns manifesti d'alguna manera o altra. Som tan bèsties que necessitem tocar...

Una altra cosa: tots aquests dies hem estat netejant el pis nou (piset). Solament hi falten els llits (llitets) i unes cadires. Només en tenim tres. No hem pogut acabar de treure la porqueria, perquè estava molt incrustada, però Déu n'hi do! Aquesta setmana, dissabte, potser, ja hi viurem.

(Tarragona, juliol o agost.75. Ordenat de sacerdot i vivint ja al pis nou)

Que com em va tot? Com tot, amb moments de lucidesa i amb moments ben fotuts... Fa quasi un mes que sóc capellà i encara estic repetint-m'ho. La "dialèctica subjectiu-objectiu" és molt fotuda de superar. Si més no, els que són a parròquies no passen aquests tràngols, perquè no s'ho han de repetir tant. Esdevenen un fet. Jo esdevinc una interioritat. Fent balanç, en un mes solament he casat el meu germà, i prou d'Eucaristies i sagraments. Avui és dissabte, i els caps de setmana pesen una mica. No saber on anar, no tenir ningú per a poder celebrar la festa... Tot, sens dubte, ho superarem. De vegades m'empipo, però. A la fàbrica tampoc no hi ha interès. És allò de "cada loco con su tema"... Voldria, de vegades, que la feina a la fàbrica no fos tan totalitzadora. Hi ha mandra en llegir, en escriure, en rumiar una mica, hi manquen moments de lucidesa, de pregària... Sortir del treball, anar a comprar, rentar plats, fer el sopar, netejar, dormir... Tinc necessitat de creure que de tot això en sortirà quelcom, i per això ens ho juguem tot... Valoro molt aquests moments d'imprecisió, d'aquest volar al buit, de viure el present sense cap estructuració del demà. Viure de desigs i d'esperances de salvació per al món obrer, per a l'església nostra...

Pot ser que el que ara ens manqui és allò d'abans "estar una bona estona davant del sagrari": el simple fet d'estar a totes, davant del Misteri, i deixar-nos imbuir per ell i sentir-nos jutjats per l'Amor interpel·lador, present i fort, per l'Amor que és en els pobres, que condemna i salva fins i tot sense paraules, ens cal experimentar l'única pau que no ens fa beneïts. Potser és veritat que allò de la manca de temps és manca d'interioritat. No ho sé...

(Tarragona, 6.10.75)

Aquí a casa ja comencen a haver-hi enrenous, no sé si per bé o per no tant. Resulta que som quatre ja. Aquell xicot que és del curs de l'Agustí, un bon dia se'ns presenta i ens diu que vol muntar la tenda aquí. S'ha buscat feina, i treballa de mecànic al Polígon. Però per això, hem hagut de trencar una llança davant les altes jerarquies... Ens van parlar de números clausus, de que si això per a ells és una experiència, que no s'agafi línia, que no ens fem il·lusions, que hi ha molts llocs a cobrir, que ells podrien ser a parròquies iniciant reunions, catequesis i grups...

(Tarragona, 14.11.75. Plega de capellà un del pis)

Personalment, això m'ha petat als nassos i n'estic una mica cuit. En tres o quatre mesos que fa que sóc capellà, la cosa ja me l'he plantejada no sé quantes vegades i he hagut d'afirmar-me a mi mateix quasi dramàticament, diria. "Yo sigo", i t'ho he de dir, a tu i a tots, malgrat tot, potser perquè no ho veig gaire clar, per sempre. Però no creguis; en el fons estic content perquè tot això ens ajuda a ser més fidels al Crist dels pobres i al nostre món... Em fa falta bagatge, ja ho veus, això es un sortir de l'ou, que no t'ho imaginaves simplement tan fotut. En el fons, res.

Els dissabtes al vespre celebrem l'eucaristia aquí a casa amb els franciscans, la comunitat, i gent una mica extraviada, i comencem a ser un grupet concret. Ens comencem a entendre perquè som gent de massa bona fe. Som senzills, assequibles, oberts, i tenim ganes d'ajudar-nos i compartir tot el que tenim i som, sense gaire plantejaments ideològics, potser perquè no en sabem fer, gràcies a Déu. Això m'anima, ens anima a tots nosaltres i molt!....

A la fàbrica dos aprenents van tenir un accident de treball, i encara ara estan molt greus ... Hi va haver una explosió i els va agafar de ple. A punt de dinyar-la ... Arran de tot això de Franco, el bisbe va demanar a tots que preguéssim per la seva salut, i no em vaig estar d'escriure'l dient-li això de l'accident i la gravetat dels dos aprenents... No vaig poder més que dir-li què era el sofriment, el que pateix la classe obrera... No sé, estava empipat.

(Tarragona, 23.1.76. Després de la primera trobada de "cèlibes-treballadors")

Ara més que mai nosaltres necessitem... aprofundir i apuntalarnos... És que la nostra postura deu sonar com una crítica al ministeri que s'està fent, que fan; i això vol dir que hi ha cargols que no estan ben ajustats del tot. Sens dubte, exercir el ministeri de la paraula en el silenci i en la pobresa és una cosa que no s'entén gaire. Potser és contradictori. Ser un pobre amb els pobres no té "mèrit". Les nostres capacitats les hem de fer treballar -d'aquí la formació- fins i tot en el món del treball. No val l'anorreament, el simple compartir, l'estar, el compromís contemplatiu. Els trets ens vénen d'aquestes crítiques. Però d'altra banda, teòricament, es rebutja el paper de lideratge, i no són conseqüents. Creus que algun dia ens entendran?...

Tot això em fa pensar que l'esperança de l'Església no és ni en els bisbes ni en els capellans, amb tot el seu dinamisme o el seu gran silenci, sinó en l'Evangeli viscut pels pobres, sense nosaltres, malgrat nosaltres, de vegades...

L'IRRENUNCIABLE CRISTIÀ, D'UN CAPELLÀ OBRER, DIA A DIA

Ramir Pámpols

(jesuïta obrer, lleidatà, viu a Terrassa)

LA NATURALITZACIÓ

L'experiència del treball manual en una gran indústria, ara fa divuit anys, ha passat en el meu cas per una primera fase que anomeno, amb un xic d'humor, "L'irrenunciable humà".

A causa d'una divisió personal interior, em trobo més ben reflectit si parlo primer d'un esforç per naturalitzar-me en el món obrer -potser a costa de la vivència cristiana més arrelada i profunda- i, després, d'una recuperació molt lenta de la meua identitat pregona, aquella que va motivar-me des de la fe, a fer camí al costat d'un nou poble de Déu: el món obrer allunyat visceralment de l'Església.

Aquesta naturalització en "una terra estranya" ha suposat algunes exigències cabdals:

Un procés d'inculturació a una nova forma de vida

La incorporació a la vida obrera suposa una "lluita" sorda i permanent amb un mateix i es manté en una constant fragilitat. Implica dimensions diferents que han incidit i potser transformat, si no la manera de ser, sí tot el comportament posterior:

o adopció d'una forma de vida nova, el treball manual, amb tot el que això implica, com són els torris de treball rotatius, l'adaptació a un tipus de feina exclusivament física, l'organització sindical, l'habitatge, l'entorn humà i de relació, el llenguatge, els valors culturals i una nova sensibilitat enfront de la realitat quotidiana, que han trasbalsat comportaments anteriors d'una manera lenta però irremissible.

o trencament de motlles i esquemes ideològics del passat, provinents de la cultura rebuda que queda extremadament reduïda i empobrida a causa de la nova forma d'existència.

o aquesta nova configuració personal -feta d'encerts i de mancances- reclama ser acceptada davant el mirall d'un mateix i es viu com una mena de trencament interior o "síntesi inacabada".

Una exigència de permanència

o un cop iniciat el camí, s'assumeix la secreta determinació d'arribar fins al final. S'entén que no es tracta d'una "experiència interessant sinó d'un canvi de vida que durà fins on arriben la resta de companys: la jubilació en el treball, viscuda com un moment de plenitud, no tan sols de fidelitat sinó de coherència.

La llarga mediació del treball ha deixat de ser, al pas dels anys, un mitjà i un instrument, fins a esdevenir quelcom de valuós per si mateix: *una forma privilegiada d'encarnació*.

o aquesta acceptació del treball manual no elimina la manca de sentit (real o aparent) d'una ocupació monòtona i repetitiva que sembla ser una pèrdua de temps, plena d'ineficàcia, d'esterilitat i estancament personal.

Acceptació de les "noves pobreses" de la classe obrera

El fet de viure els darrers anys una situació límit en el col·lectiu obrer de la nostra fàbrica, a causa de la reconversió industrial, m'ha empès a assumir les diferents dimensions d'aquesta nova pobresa.

En primer lloc, la *por* a perdre la feina ha fet sorgir, en molts obrers, impulsos profunds de desesperació individual.

Ha provocat una estranya *insolidaritat* entre els treballadors, que ha enfrontat antics companys fins a extrems que ens eren desconeguts.

Ha produït *desconfiances* visceralment entre vells amics, fins al punt de negar-se definitivament la paraula. Els paràgrafs següents d'una carta meva adreçada a un company de fàbrica, temps enrera gairebé íntim, expressa prou dolorosament aquest estat d'ànim:

NN.: Esperava tenir una bona estona aquest dissabte, per a poder-te escriure aquestes reflexions de caràcter personal, entre tu i jo.

Em sembla clar que entre nosaltres s'ha anat obrint un problema de fons, una mena de desconfiança que tendeix a créixer cada dia més i a provocar conflictes entre nosaltres, com ara els dos últims que ens han enfrontat en poc menys d'un mes.

Cal fer el possible per a solucionar aquesta situació. És difícil perquè es una postura global davant una persona i, a mesura que passen els dies, respon més a una sensibilitat que no pas a uns raonaments serens.

No és el mateix dissentir en la captació i interpretació -i fins i tot en les tàctiques a seguir-. que dissentir de la persona com a persona, desconfiant de la seva bona fe o atribuint-li intencions ocultes.

No sé, sincerament, si això es pot corregir. El que sí crec és que no podem continuar d'aquesta manera ni, per descomptat, amb insults de vegades greus (que jo he preferit atribuir a les fortes tensions en què ens veiem immersos), ni evitant dirigir-nos la paraula.

Ens cal un mínim de confiança, de transparència, d'intercanvi lliure i sense pors ni reticències. Jo estic disposat a intentar-ho, a ser més objectiu, menys perplex i també, és clar, menys desconfiat i en una línia coherent amb una visió d'esquerres.

És possible que s'acostin moments decisius per al futur de la fàbrica. de la seva sortida del sot o del seu tancament definitiu. En el fons de mi mateix em dic que tan de bo que s'assoleixi ja alguna cosa per a poder deixar el pas a un altre, sense que donéssim la imatge que no ens entenem entre nosaltres! Perquè no tan sols està en joc una relació personal que jo sempre he apreciat i que ha tingut èpoques molt positives, sinó una part de la classe treballadora i la referència que podem continuar essent per a d'altres fàbriques i companys...

Bé. Això et sonarà a sermó de capellà. M'agradaria que ho veiessis com una convicció simplement humana.

I, respecte a tota la classe treballadora, aquesta nova pobresa ha forçat formes de treball submergit que ens fan recular a les èpoques dramàtiques de la primera revolució industrial. Priva a la immensa majoria del món obrer del vigor i la imaginació creadora de les noves generacions: molts fills dels meus companys només s'han incorporat a la cultura del treball de forma precària. Correm el risc d'afeblir la memòria històrica del col·lectiu.

Fa temps, un bon amic d'antigues militàncies em deia capficat: "Encara som els mateixos d'abans els qui portem la lluita. Sembla com si no hi haguessin successors

En el nostre país, la manca de consolidació de les organitzacions sindicals, coincidint amb les transformacions tecnològiques, deixa sense horitzons clars els treballadors més

conscients. Quina no serà la desorientació de la resta, perduda enmig del fetitxisme de les coses!

Aquesta dura realitat desgasta implacablement aquell espai de "reserva ètica" tan propi de la vida obrera i el seu fi sentit de la *dignitat* del col·lectiu.

Els capellans obrers hem apostat per aquest col·lectiu. També nosaltres patim aquests nous empobriments i en vivim les contradiccions. Malgrat tants despullaments, experimentem una mena de " paciència " tenaç que endevinem néixer de la nostra fe.

LA LLUITA

Entenc per "lluita" un "rearmament interior", una acumulació de forces morals i espirituals, de conviccions i de sentiments, que han de fer possible un nou i potser diferent protagonisme dels treballadors en la transformació de les estructures socials. Aquests elements indispensables per la lluita -més que la lluita mateixa- són, en el meu cas, els següents:

a) *Convicció del valor immens de la memòria històrica* de la classe obrera, malgrat el seu enterboliment actual. Estic segur que aquesta recuperació tindrà una dimensió més complexa que la viscuda històricament: les nombroses experiències de treball associat en són una prova.

b) *L'esperança del sorgiment d'una sensibilitat ètica renovada*, a partir de la duresa de les noves formes d'explotació que envaeixen tots els períodes de la vida laboral, des del jove fins l'aturat en plena maduresa, la dona o el jubilat que s'arrossega sense saber què fer amb els darrers anys de la seva vida.

c) *Un sentiment agut i a la vegada contradictori* -a causa d'antigues doctrines- *de recerca de solidaritats noves i urgents* amb els marginats, els aturats, els col·lectius per la pau, els moviments de defensa de la natura i la qualitat de vida o el món de la dona que viu l'explotació de manera intensa i peculiar.

La meua estada a Nicaragua al llarg d'un any i mig m'ha permès d'eixamplar aquest sentiment solidari a països que viuen intensament situacions d'alliberament col·lectiu. Dins la diversitat evident de desenvolupament i context cultural, ens ofereixen estímuls i energies excepcionals perquè cadascú de nosaltres faci front, de forma creativa, al vell ordre internacional.

d) *Un desig de recerca activa de solucions*, davant la tercera revolució industrial, posada en marxa per les noves tecnologies.

Les anàlisis que s'han fet fins ara parlen d'un *repte cultural* i de valors i qüestionen drets adquirits tan tradicionals i "sagrats" com el Dret de Propietat.

Estic convençut que el desafiament que provoquen aquestes noves realitats és com un estímulo permanent per als sindicats i partits populars, per a *controlar* (com a mínim) el període de transició vers la nova societat.

Penso que aquest desafiament comporta estar obert a una elaboració teòrica original i una actitud crítica, en el millor sentit de la paraula, envers les ideologies que nodreixen la classe treballadora.

És tot un repte per al pròxim futur que cap home esperançat no pot deixar de banda. És una cruïlla que ens ha tocat de viure i que roman plena de possibilitats.

L'EVANGELITZACIÓ

De vegades em dic a mi mateix si, malgrat que sembli contradictori o redundant, només sóc capaç "d'evangelitzar l'Església" i, alhora, d'oferir als companys de treball un testimoni que, en darrer terme, esdevindrà evangelitzador...

La meua experiència personal em duu a considerar aquest testimoniatge com una realitat de *significació plural*, en la mesura que no s'escapa en un sol sentit sinó que inclou una diversitat de continguts.

Al llarg de la meua experiència obrera n'he copsat els següents:

a) *La simple i quotidiana acceptació*, per part dels meus companys, d'un home que s'ha identificat com un sacerdot vinculat a l'Església i a la creença en el Crist.

Quan parlo d'acceptació no l'entenc com a tolerància", sinó que és una relació cordial i humana amb la persona tal com aquesta es manifesta.

Cal reconèixer que aquesta acceptació suposa contradiccions: la de ser considerat com "un cas a part", o bé la de ser alhora motiu de rebuig quan ideològicament o en la lluita diària sindical no es coincideix amb els plantejaments dels líders del col·lectiu o el fet que, en decantar-se per una determinada forma d'encarar la conflictivitat laboral, hom s'enfronta automàticament amb altres concepcions sindicals.

S'ha donat el cas de negar-se'm de presidir l'enterrament d'un company de treball, mort tràgicament (de suïcidi dins la fàbrica), per no pertànyer jo al seu sindicat. Aquest "escàndol" involuntari em va colpir intensament, i he intentat resoldre'l pel camí d'un profund respecte i assumint la inevitable ambigüitat del meu testimoniatge.

b) *La presència oculta d'una mena de "sobresentit"* a l'interior de la lluita pels *valors ètics* que són a la base de *l'esforç alliberador* de la classe obrera.

Temps enrera, jo formulava aquest sobresentit com una referència a la transcendència, en la línia de Mt. 25. Potser precipitadament la batejava en relació directa i explícita a l'Evangeli i no *em mantenia* en l'enorme densitat que tenia en si mateixa la dimensió ètica viscuda col·lectivament, sota el nom de "dignitat" . "justícia" o "despreniment". Crec que aquesta mateixa densitat suggereix als meus companys quelcom que "fa pensar"...

c) *El clarobscur del capellà obrer*. És clar que, de bell antuvi, ser capellà és vist com a negatiu pels companys. No és sols la pesantor sociològica d'aquesta imatge encara avui, sinó sobretot el que significa interpretada per determinats militants sindicals o polítics, des d'un passat històric -la guerra civil i el franquisme- encara molt recent per a la majoria dels treballadors adults.

Doncs bé, aquesta mateixa pesantor i opacitat deixa encara oberta una escletxa i permet una fràgil referència al "Déu dels pares", al de la "infantesa" i, en últim terme, al "Déu que en altre temps, abans del desarrelament i l'emigració, donava sentit a la vida".

Potser aquest lligam tan fràgil explica que en moments cabdals de l'existència (seguint el ritme de la natura) em demanin determinats serveis religiosos com ara l'enterrament del pare o el casament o el bateig dels fills. ¿És una simple recuperació de la religiositat popular o es tracta "d'empalmar" aquella primera fe en Déu amb *una altra manera* de fer-lo present mitjançant paraules i accents diferents, gràcies al capellà obrer, company de tantes hores de treball i lluites?.

Alguna vegada m'he atrevit a qualificar aquest fenomen de "fidelitat DE Déu", com si el Senyor se servís de nosaltres com el fil que encara uneix els nostres companys obrers amb Allò que en altre temps anomenaven Déu...

d) *L'evangelització és copsada com una realitat comunitària.* Soterradament va saltant la "trampa" del capellà obrer que sembla marxar en solitari. Tinc la convicció que el meu gest d'acompanyament solidari -per molt ambigu i contradictori que es presenta- és vist *en relació amb altres capellans obrers* presents en altres indrets i amb altres cristians compromesos amb la classe treballadora.

El ressò d'aquesta convicció m'ha arribat quan algun company no creient ha reconegut que en tal localitat els únics que continuen en el partit on ell militava en la clandestinitat són els cristians.

Tot això apunta a una determinada comunitat d'Església.

ESPIRITUALITAT

La tensió laboral de la vida quotidiana, el sol fet de *ser-hi, de perdurar*, la nostra voluntariosa fidelitat a la classe treballadora, la nostra solitud de vegades dolorosa, és potser ja una forma secular d'espiritualitat...

De tota manera, una forma de "*subsistir*" consisteix, en el meu cas, a viure una mena de dualitat, de divisió interior, que em fa mantenir un "reducte mínim" que pugna per amarar els petits i de vegades tensos esdeveniments d'una antiga i també nova mirada de fe. Antiga perquè encara roman la inèrcia de l'espiritualitat arrelada i tradicional de la Companyia, feta d'anys de llarga pregària i seguiment del Crist. Nova perquè es veu obligada a "llegir" i assimilar els fets de cada dia, tan diferents als de l'entorn de la vida religiosa -gairebé conventual- dels anys 50 i 60.

La síntesi, sempre inacabada com la vida mateixa, es mou avui en tres coordenades diferents:

Fidelitat a Jesús

Que en el fet concret de cada dia tradueixo com a fidelitat al celibat pel Regne, pouat en la persona del Crist.

Tinc la convicció que el celibat pràcticament no és reconegut externament -encara que Déu coneix l'interior dels homes- però vivint-lo com una crida personal no "necessita" d'aquest reconeixement. Dit altrament: no em preocupa si es dóna la interpel·lació cap en fora, en definitiva, si és o no testimonial, sinó la meua pròpia fidelitat.

Aquest desig de fidelitat nodreix la meua identitat religiosa original que va possibilitar-me el salt cap a la missió.

Sens dubte, aquesta anada cap als germans hauria tingut un caire diferent sense la mediació privilegiada del celibat pel Regne.

Fidelitat als companys

En introduir aquesta reflexió sobre l'espiritualitat feia referència a la *durada* com una forma secular de viure l'opció evangèlica pel món obrer. Ara prenc aquesta vivència amb tota la seva complexitat.

Per mi és una mena de paral·lel a la "fidelitat conflictiva" que visc al si de l'Església. En aquest cas, la tensió permanent, gairebé el trencament, em ve dels companys.

No crec que aquest rebuig sigui inherent a l'opció presa, però històricament m'he trobat al costat d'uns homes i dones concrets. Són, ho vulgui o no, la meva actual referència històrica amb la classe treballadora. Al nostre voltant hi ha la resta del món obrer que m'és d'alguna manera molt més desconegut.

Possiblement, en d'altres circumstàncies de treball i de persones, hagués tingut una experiència distinta, però, *de fet*, he experimentat fortes opacitats. No es tracta, doncs, de sospirar per un canvi en les persones, sinó d'assumir la realitat històrica dels treballadors que he conegut, que tampoc no deuen ser gaire diferents de la resta d'obrers industrials en el nostre país. Tots han viscut una llarga explotació per part d'una dreta agrària i industrial, que es deia catòlica, una guerra civil mai no oblidada, i un llarg període de postguerra, marcat novament per una Església silenciosa i alhora autoritària.

Aquest llarguíssim preàmbul em serveix per a confessar que, tant les converses pausades (excepcionals) com els debats apassionats arran d'aquestes realitats, m'han fet viure alguns moments de comunió i molts d'altres d'intensa solitud.

I aquests dos sentiments contradictoris continuen definint la meva espiritualitat personal.

Gratuitat

La tercera dimensió del meu sentir espiritual pot entendre's com una síntesi de les anteriors. Avui dia crec que puc definir-la com una recuperació de la gratuïtat, com un sentiment *ahora secular i creient*. Es una actitud senzilla, potser elemental, *d'encaixar la vida obrera*, aparentment estèril i quasi sense sentit en determinades situacions límit, provocadora, fins i tot, d'escàndol "religiós".

A l'interior d'aquest sentiment, el risc abans apuntat de divisió personal tendeix a ser superat per un afany de gratuïtat que no cerca resultats a la vista ni transformacions a curt termini.

No crec que es tracti d'una resposta alienada al desencís dels darrers anys, sinó de *l'acceptació de la mateixa condició humana*.

Quan en una situació límit -pèrdua definitiva de 350 llocs de treball la condició humana es dona a conèixer en tota la seva misèria, el fet, el do de voler perdurar i continuar en la lluita fins al final, malgrat la incomprensió, l'amenaça, l'obcecació deguda a estats d'ànim desbordats, m'ha empès a recuperar aquesta voluntat de servei al col·lectiu com una dimensió de gratuïtat, impregnant tot el meu testimoniatge

La referència cristiana d'aquest sentiment apunta tímidament cap a la mort de Jesús.

En clau secular, i amb una punta d'ironia com cal, aquesta espiritualitat té mes a veure amb l'antiheroi que amb la figura triomfant de qualsevol gesta humana.

© *Cristianisme i Justícia*, Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona
T: 93 317 23 38; correu-e: espinal@redestb.es; <http://www.fespinal.com>
novembre 1988